

*Кільченко Алла Віленівна,
Лабжинський Юрій Анатолійович,
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання
Національної академії педагогічних наук України, Київ*

ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТМЕТРИК НА ВЕБ-РЕСУРСАХ НАУКОВИХ ЖУРНАЛІВ

У наукових і науково-дослідних публікаціях *альтметр* (Altmetrics) – це нетрадиційна бібліометрія, що запропонована як альтернатива або доповнення до більш традиційних метрик цитування, таких як імпакт-фактор і h-індекс. Термін альтметр був представлений у 2010 р. як узагальнення нетрадиційних методів оцінювання рівня статей. Хоча поняття альтметр часто розглядається як метрики для оцінки статей, але водночас альтметр може застосовуватися до людей, журналів, книг, наборів даних, презентацій, відео, репозитаріїв вихідного коду, веб-сторінок та ін. Традиційні метрики залишаються значущими, але їх може бути недостатньо для вимірювання нових робіт, особливо за межами експертної оцінки [1].

Альтметрики – це широка група метрик, що фіксують різні частини впливу, який може надати папір або твір. Класифікація альтметрик була запропонована ImpactStory у 2012 р.: *Перегляди* – перегляд HTML і завантаження PDF; *Обговорення* – коментарі в рамках журналів, наукових блогів, Вікіпедії, Twitter та ін. соціальних мереж; *Збереження* – Mendeley, CiteULike та ін. соціальні закладки; *Цитування* – цитати в науковій літературі, що відстежують Web of Science, Scopus та ін.; *Рекомендації* – застовується F1000Prime та ін.

Розглянемо одну з метрик – *PlumX Metrics* – це корисне джерело інформації про наукові статті журналу. Вона дає уявлення про те, як суспільство взаємодіє з окремими частинами результатів наукових досліджень (журнальні статті, матеріали конференцій, розділи монографій та ін.) в онлайн-середовищі. Наприклад, за допомоги цієї метрики, можна відстежити згадування про дослідження в новинах або у Твіттері. Разом з Open Journal Systems метрики PlumX можна використовувати безкоштовно. На сьогодні вони є основним джерелом статистичних даних для наукових статей, що індексуються в міжнародній наукометричній базі Scopus, поряд з основними показниками цитованості. PlumX поділено на **5 частин**:

1. *Цитування (Citations)*. Ця метрика включає в себе відомості як традиційних індекс цитувань (метрики Scopus та ін.), так і цитувань з інших джерел (PubMed Central, RePEc, SSRN та ін.).
2. *Використання (Usage)*. Це статистичні дані щодо використання наукових статей журналу іншими вченими (кліки, завантаження файлів, перегляди та ін.).
3. *Закладки (Captures)*. Метрика показує тих користувачів, які хочуть повернутися до статті, що опублікована в журналі. Це дає уявлення про майбутні цитування (додавання в закладки, до вибраного та ін.).
4. *Згадування (Mentions)*. Це вимірювання активності – згадування про дослідження в статтях чи в блогах. Метрика показує реальну участь людей в опублікованому дослідженні (коментарі, огляди та ін.).
5. *Соціальні медіа (Social media)*. Ця метрика містить твіти, лайки в Facebook, взаємодію з соціальними мережами тощо, вимірює увагу до результатів дослідження, його просування в медійному просторі.

Одним з основних інструментів розрахунку кожної метрики є ідентифікатор цифрового об'єкта DOI (Digital Object Identifier), тому перед початком використання метрик рекомендовано проставити та активувати DOI для наукових статей журналу. Візуалізуються відомості за допомогою статистичних таблиць, а також – специфічної різнобарвної «плями», кожен сегмент якої забарвлений в колір відповідної метрики (помаранчевий – цитування; зелений – використання; фіолетовий – закладки; жовтий – згадування; синій – соціальні медіа). Всі разом вони об'єднуються в **віджет** (засіб візуалізації даних на сайті) – окремий блок з інформацією та формуються на спеціальній сторінці для розробників PlumX Widgets, де можна знайти всі налаштування, опис значень тощо. Є 2 способи реалізації віджета PlumX в Open Journal Systems 3: додавання його за допомогою модуля та кода. Використання метрики на сайті дозволяє отримувати більше інформації про залучення в онлайн-простір результатів досліджень, що публікуються в науковому журналі.

Альтметр – це сервіс, який розраховує статистику, має важливе значення при визначенні відносного впливу наукової роботи і потребує значної бази знань. Альтметр розраховують такі проекти та компанії як: ImpactStory, Plum Analytics, Altmetric та ін. Кількість робіт, що покриваються їхніми послугами: Plum Analytics – 30 млн, Altmetric – більш ніж 5 млн, ImpactStory – 1 млн.

Список використаних джерел

1. Altmetrics: a manifesto. URL: <http://altmetrics.org/manifesto> (Last accessed: 14.03.2020).

2.